

Wstęp

Pojęcie etosu należy do tych pojęć, które są często i chętnie wykorzystywane w dyskursie potocznym, jak również, posiada swoje miejsce i dokładne znaczenie na gruncie nauk społecznych czy humanistycznych. Chociażby już ze względu na różne rozumienia tego pojęcia i różnorakie wykorzystania, zasługuje na uwagę i dokładne przeanalizowanie. Niewątpliwie wszystkie prace przedstawione w oddanym w Państwa ręce tomie systematyzują i precyzują pojęcie etosu, umożliwiając właściwsze jego wykorzystanie również poza dyskursem nauk społecznych. Etosem zajmowali się najważniejsi klasycy socjologii, co wskazuje na poznawczą wagę tego pojęcia. Max Weber, William Graham Sumner, Robert Merton pojawiają się wielokrotnie na stronach niniejszej monografii, ponieważ z jednej strony dzięki nim rozpoznajemy istotową ważność omawianego pojęcia, a z drugiej strony ukształtowali nasz sposób myślenia o etosie. Na specjalne miejsce wśród teoretyków tego pojęcia zasługuje nieoceniona Maria Ossowska. Jej rozumienie pojęcia etosu i uczynienie go jednym z kluczowych w nauce o moralności (etyce opisowej) niewątpliwie umocniło znaczenie etosu w polskich naukach humanistycznych i społecznych. Należy jednak pamiętać o antycznych źródłach omawianego pojęcia. Inspiracją dla socjologów i filozofów było starożytne pojęcie etosu rozumiane jako zwyczaj, obyczaj, czy za Arystotelesem, jako trwałe i przekazywany z pokolenia na pokolenie styl życia danej wspólnoty.

Niezależnie od przyjętej definicji pojęcia etosu, oczywiste jest jego znaczenie dla rozważań o sporcie, czy szerzej, o kulturze fizycznej. Sport, w swoim ponowoczesnym wydaniu, jest polem licznych sporów i ścierających się ze sobą wizji o jego idealną formę. Jednych niepokoi i przeraża komercjalizm, utowarowienie czy brak stałych, niezmiennych wartości charakteryzujących świat sportu, drudzy w jego przemianach widzą szansę odejścia od wcześniej

wyznaczonych sztywnych jego ram. Uwikłanie w spór o wartości współczesnego sportu powoduje, iż pojęcie etosu idealnie nadaje się do rozważań na temat tego, jaki sport byłby dla nas najbardziej pożądany, a przede wszystkim, dlaczego. Obserwowanie sportu przez pojęcie etosu niewątpliwie pozwala nam dojrzeć dominujące trendy i wzory zachowania członków sportowej społeczności. Wskazuje na pewne cechy sportu, jego ideały, potwierdzone i szeroko społecznie aprobowane. Niemniej jednak, pozwala również śledzić (choć z pewnym opóźnieniem w stosunku do bieżących wydarzeń) ewentualne zmiany w jego obrębie.

Zapewne Czytelnik monografii wydawanych przez AWF i SALOS RP przyzwyczajony jest do wielości perspektyw, z których prezentowane są co roku wybrane zagadnienia. Nie inaczej jest również i tym razem. Niniejszy tom podzielony został na trzy części. Pierwsza część dotyczy socjologicznej oraz antropologicznej perspektywy relacji między etosem a sportem, druga perspektywy filozoficznej, teologicznej jak również psychologicznej oraz prawnej, natomiast trzecia pedagogicznych, historycznych i organizacyjnych aspektów kultury fizycznej.

Można również czytać niniejszy tom znajdując w nim teoretyczne i normatywne rozważania (Krawczyk, Dziubiński, Pawłucki, Jankowski, Lenartowicz, Lipiec, Lenartowicz i Dobrzycki) czy *case study* analizujące relacje między etosem a szczegółowo wyodrębnionym fragmentem kultury fizycznej, jak na przykład w pracy Mazurkiewicza, odnośnie etosu pracy Adama Nawalki, pracy Okupnik odnośnie etosu żon himalaistów, pracy Witeckiej-Wiese analizującej etos osób uprawiających sporty ekstremalne czy innych autorów (Niedbalski, Czekalski, Kałuża). W monografii nie mogło zabraknąć również tekstów podejmujących zagadnienie etosu poszczególnych grup zawodowych, zawodów bezpośrednio odnoszących się do kultury fizycznej autorstwa Nowocienia i Liedtke (wychowanie fizyczne), Żmudy-Pałki (fizjoterapia) czy Maszczaka (edukacja fizyczna osób z niepełnosprawnościami).

Z oczywistych względów w omawianej książce nie mogło również zabraknąć prac analizujących etos sportu z perspektywy Pierre'a de Coubertina. Etos współczesnego sportu został wykreowany przez barona Coubertina i kilka autorek analizuje jego wizje i ideał sportu. W tym kontekście polecamy Czytelnikowi teksty Kałamackiej, Pawlikowskiej i Foszczyńskiej. Rozdziały odnoszące się do etosu olimpijskiego czy olimpijczyka cieszą nas szczególnie ze względu na przypadający w tym roku jubileusz 100-lecia Polskiego Komitetu Olimpijskiego. Z chęci zaznaczenia tego bardzo istotnego wydarzenia wyodrębniono tekst Krzysztofa Zuchory, który jak nikt inny jest w stanie o idei olimpijskiej pisać nad wyraz mądrze i pięknie. Zdając sobie sprawę z wszystkich zmian, jakim podlegają igrzyska olimpijskie, wskazuje jednak

na to, co w idei olimpijskiej piękne i niezmiennie przyciągające. Olimpizm pozostaje wciąż aktualnym i istotnym dla wszystkich ludzi sportu sposobem życia.

Z wdzięcznością przypominamy także o Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie, która tego roku obchodzi swój jubileusz 90-lecia. Czynimy to nie tylko z kurtuazyjnych względów, ale przede wszystkim z uwagi na niekwestionowane zasługi tej Uczelni w dziele budowania przez dziesięciolecia specyficznego i jednocześnie czerpiącego z uniwersalnych zasad etosu studentów i całej społeczności akademickiej, ale przede wszystkim jej absolwentów, tj. nauczycieli wychowania fizycznego, instruktorów i trenerów sportowych, fizjoterapeutów a także specjalistów w zakresie turystyki i rekreacji ruchowej.

Wdzięczni jesteśmy donatorom i współorganizatorom niniejszego przedsięwzięcia wydawniczego. Serdecznie dziękujemy za obdarzenie nas zaufaniem oraz za wsparcie organizacyjne i finansowe. W sposób szczególny dziękujemy Ministerstwu Sportu i Turystyki, Spółce Ostróda Yacht, Spółce Polskie Mięso i Wędliny Łukosz oraz LOTTO.

Zbigniew Dziubiński i Natalia Organista